

EL TREBALL COM A EIX DE LA DISCIPLINA A LES INSTITUCIONS BENÈFIQUES

EL TREBALL A LA CASA DE CARITAT DE BARCELONA (1802 - 1913)

Montserrat Pantaleón i Gamisans
Mpantale@xtec.cat

La Casa de Caritat de Barcelona Reclusió i treball en el segle XIX

La hipòtesi de la qual partim és que la Casa de Caritat es va crear per omplir els buits assistencials que es van generar a finals del segle XVIII, anys marcats per les crisis econòmiques i la consegüent manca de treball.

Tanmateix, el primer reglament, les Ordenanzas de 1817, que fixava la política d'admissions, encara mostrava certa influència d'una mentalitat típica de l'Antic Règim, ja que els admesos tant podien ser orfes, vídues, malalts i vells com els treballadors que es quedaven sense feina per "Las vicisitudes de los tiempos".

Una altra de les hipòtesis plantejades rau en la política asilar de la Casa que es basava en la trilogia: disciplina, treball i educació - bàsicament religiosa -. Aquesta directriu es completava amb la reclusió dels pobres asilats que s'intensificava en períodes de crisi econòmica i per tant de precarietat laboral i s'utilitzava com a mesura dissuasiva per tal de disminuir les solituds d'ingrés.

En aquest aspecte es seguia l'exemple de les workhouses angleses, encara que aquestes incrementaven les mesures dissuasives forçant als interns a treballar en feines que estaven més a prop del que podríem considerar treballs forçats - picar pedra, destrenar cordes, esmicolar ossos de carn - que del tipus de treball que es feia a la Casa de Caritat lligat o bé a oficis o bé a tasques de manteniment de l'asil.¹⁰⁰

Metodologia

La metodologia de recerca ha estat, bàsicament, l'anàlisi de les fonts documentals sobre la Casa de Caritat de Barcelona que es troben a l'Arxiu de la Diputació i a l'Arxiu Històric Municipal de Barcelona.

- Membres de la Casa de Caritat (informes de les Juntes d'administració de l'asil)
- Actes de la Diputació Provincial de Barcelona 1871-1909
- Actes de la Junta de govern de la Casa de Caritat 1881-1913
- Lligalls del Negociat de Beneficència 1871-1913
- Llibres d'ingressos 1880-1909 (registre d'entrades)
- Reglaments i Ordenanzas de la Casa de Caritat
- Llibres de Caixa
- Fons Municipal de Governació

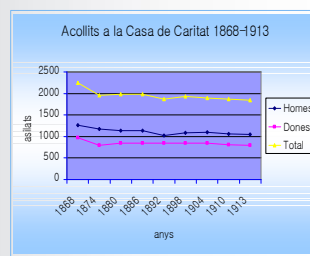
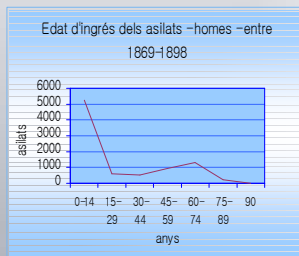
TREBALLS EXERCITS PELS ASILATS A LA CASA DE CARITAT

Treballs exercits per les dones asilades a la Casa de Caritat, segons la *Memoria sobre el estado de la Casa de Caridad de la provincia de Barcelona en 30 de Noviembre de 1875 al ser cambiada su Junta de Gobierno*:

"Lavanderas, Camareras, Refitoleras, Coladas, Porteras, Cocina general, id. de enfermas, id. de Hermanas, Ayudantas de portera, Peinadoras, Servidoras de distinguidas, Limpieza de Letrinas, Al servicio del Departamento de Párvulos, Id. de Fátuas, Id. de Impedidas, Ropería"

Oficis que aprenien els homes asilats a la Casa de Caritat (Dades extretes de les memòries de 1873 i 1875 que va fer la Junta presidida per Valentí Almirall sobre l'estat de la Casa):

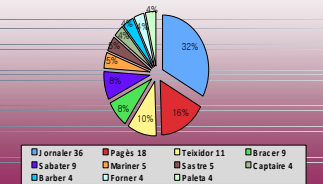
"Amueñense escritor, agricultor, albañil, alpagatero, carpintero, cerrajero, cesterero, colchonero, chocolatero, dentista, encuadernador, escultor, esteroero, farmacia, fundidor de hierro, galonero, guarnicionero, hojalatero, herrero, impresor, latonero, litógrafo, panadero, papelerero, pastelero, peluquero, platero, pintor, sastrero, semolero, sombrerero, telas metálicas, tegeador mecánico, tintorero, tonelero, tornero, zapatero"

Horari de les noies asilades a la Casa de Caritat (13-18 anys)		Horari dels aprendents asilats a la Casa de Caritat (14-18 anys)	
5	Llevar-se	5:30	Llevar-se
6:30	Esmorzar	6	Tallers
7	Neteja de la Casa	8	Esmorzar
7:30	Labors planxar cuinar	8:30	Tallers
12	Menjar	12	Menjar
12:30	Estarjo	12:30	Estarjo
13:30	"Obradores"	13:30	Tallers
18:30	Sopar	18:00	Rosari
19	Descans	18:30	Sopar
20	Allitar-se	19	Estudi
		20	Allitar-se
Total hores de treball:	10 hores	Total hores de treball:	10 hores

Ofici més representatiu dels 955 homes ingressats els anys 1880-85-90-95-1900-05-09. En 783 solituds no consta cap ofici. En el cas de les 340 dones ingressades només consta l'ofici de 7

Resultats

A grans trets, després de consultar les fonts documentals sobre l'asil, s'observa que:

➤ La majoria d'asilats a la Casa de Caritat tenien entre 5 i 25 anys, essent aquest col·lectiu el que suportava el pes del treball que s'imposava a l'establiment. Aquests treballaven una mitjana de 10 hores diàries encara que els productes resultants del seu treball no cobria les despeses que tenia l'asil. Els llibres de Caixa i les *Memorias* mostren com la majoria dels ingressos provenien de les rifes i balls de màscares, de les subvencions de la Diputació, dels béns que posseïa la Casa o d'almoines i donacions.

➤ La feina de les noies consistia, bàsicament, a fer de criades per a l'asil i la dels nois a treballar per obtenir productes per al manteniment intern. Exercir aquestes feines els servia a més, teòricament, com un període de formació per a trobar feina quan sortissin de l'asil.

➤ Les feines exercides a l'establiment eren típiques dels oficis del període preindustrial i no hi havia gairebé canvis respecte a la deficiència de formació que tenien els asilats quan entraven a l'establiment. La majoria d'asilats, quan feien la sol·licitud, o bé ni tan sols podien especificar quin ofici tenien, o bé eren: jornalers, criades, bracers, pagesos o com a molt teixidors, oficis relacionats més aviat amb una societat poc industrialitzada i amb una evident manca de formació professional.

➤ A finals del segle XIX, les juntes administratives ja no admetien captaires i rodadors i va disminuir l'ingrés d'homes adults sans i en edat de treballar que eren desviats a altres asils creats en aquells anys. Aquesta nova política d'admissió va reduir la població interna de l'asil en una mitjana de 500 asilats respecte al període anterior als anys vuitanta d'aquell segle.

Conclusions

➤ El tancament de pobres i el treball intern tenia més la funció d'imposar un fèrria disciplina que no pas la funció de formar professionalment els asilats perquè trobessin una sortida digna quan abandonessin la Casa i abocava aquests a la precarietat laboral degut a l'escassa i deficient formació professional rebuda.

➤ El fracàs d'una política assistencial que seguia un model d'asil benèfic on es tancava a tot tipus d'individus necessitats va comportar un canvi de mentalitat de les juntes administratives de la Casa, que van treballar per convertir aquest establiment en un centre que intentava excludre vells, bojos i malalts ja que a finals del segle XIX existien a Barcelona altres institucions especialitzades per a aquests col·lectius.

➤ Els problemes econòmics de l'asil i la manca d'interès de les institucions polítiques van abocar les juntes a buscar solucions alternatives a l'exces de població ingressada i a la manca de perspectives dels interns que quedaven, generalment, en paper mullat.

➤ La Casa de Caritat va intentar orientar, cap a finals del XIX, la seva tasca a especialitzar-se en l'assistència de nens, nenes i joves amb la intenció de formar aprendents i criades que, després obligava, cap als 12 o 13 anys, a treballar fora de l'establiment.

